

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-5-93-41>

УДК [[351.743:355.092]:[005.336:821'243]](477)(045)

Лютий В.М.¹

Національна академія Національної гвардії України

ЗАСОБИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ МОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ

Анотація. Сучасні світові тенденції до поширення технологій дистанційного навчання відкрили нові перспективи розвитку освітнього процесу. І тому раціональне поєднання таких технологій з вже існуючими методами викладання в теперішніх умовах стають запорукою успішної навчальної діяльності як викладачів, так і слухачів. Метою статті є розкриття поняття «засобів дистанційного навчання», уточнення споріднених понять, визначення їх переліку і рекомендацій щодо формування мовної компетентності офіцерів. Для досягнення цієї мети використовувались теоретичні методи дослідження: аналіз літератури, систематизація, узагальнення, моделювання та наукова інтерпретація. Результати дослідження. Вивчення стану застосування засобів та технологій дистанційного навчання (ДН) в закладах вищої освіти дозволило виявити, що ДН у Національній гвардії України може застосовуватися в різних формах і буде інтегровано в основні програми навчання та професійної підготовки. Ми дійшли до висновку, що до засобів ДН можна віднести: окремі технології, засоби цифрових технологій, засоби роботи з інформацією (гіпертекст, мульти- та гіпермедіа), програмні засоби навчання, засоби ІКТ. У результаті аналізу наукових праць виділено такі технології дистанційного навчання для мовної підготовки офіцерів НГУ як Busuu, LinguaLeo, Kahoot, Pocket, Studyblue, Animoto, Words With Friends, Grammar Up, ENpodcast, Lingvo словник, BBC Learning English, British Council Learn English, Quizlet, Duolingo, Lingualeo, engVid, Memrise, TEDtalks, Loyal books, FlipGrid та багато інших. І хоча застосування впровадження технологій дистанційного навчання в навчальну діяльність ВНЗ в Україні супроводжується низкою не вирішених проблем, кожна з них, і тим більше методи їх вирішення, вимагають глибокого і всебічного вивчення і можуть бути основою подальшого дослідження розвитку і впровадження дистанційного навчання. Узагальнюючи різні точки зору, ми дійшли висновку, що найбільший ефект засоби дистанційного навчання можуть давати в разі використання їх з варіантами комплексу технологій дистанційного навчання на різних етапах засвоєння.

Ключові слова: засоби дистанційного навчання, технології дистанційного навчання, мовна компетентність, формування мовної компетентності, система військової освіти.

Liutyi Volodymyr

National Academy of the National Guard of Ukraine

DISTANCE LEARNING RESOURCES FOR DEVELOPING OFFICERS' LANGUAGE COMPETENCIES

Summary. Modern world trends in the distance learning technologies and resources have opened up new perspectives for the development of the educational process. Therefore, the rational combination of such technologies with existing teaching methods in the current environment become the key to successful learning activities for both teachers and students. The purpose of the article is to reveal the concept of "distance learning resources", clarify related concepts, and determine their list and recommendations for developing officers' language competencies. To achieve this goal, theoretical research methods were used: literature analysis, systematization, generalization, modeling and scientific interpretation. The results of the research were the following. The research of the use of the distance learning resources and technologies in higher education institutions revealed that the distance learning could be used at the National Guard of Ukraine in various forms and will be integrated into the main education and training programs of. We came to the conclusion that the distance learning resources can include following certain technologies, resources of digital technologies, information source matters (hypertext, multimedia and hypermedia), software, learning tools as well as information and communication technology. As a result of the analysis of scientific researches such distance learning technologies for language training of the National Guard of Ukraine officers were identified as Busuu, LinguaLeo, Kahoot, Pocket, Studyblue, Animoto, Words With Friends, Grammar Up, ENpodcast, Lingvo dictionary, BBC Learning English, British Council Learn English, Quizlet, Duolingo, Lingualeo, engVid, Memrise, TEDtalks, Loyal books, FlipGrid and many more. Although the use of distance learning technologies in the education at the universities in Ukraine is accompanied by a number of unresolved problems, each of these problems, and especially the methods of solving them, require in-depth and comprehensive study and can be the basis for further research and development of distance learning. Summarizing different points of view, we came to the conclusion that the greatest effect of distance learning resources can give in the case of using them with a set of distance learning technologies at different stages of learning.

Keywords: distance learning resources, distance learning technologies, language competence, development of language competence, military education system.

Постановка проблеми. Сучасні тенденції розвитку освітніх технологій та основні напрямки державної політики у цій сфері потребують спрямування зусиль на розвиток дис-

танційного навчання у Національній гвардії України як одного з найдієвіших інструментів реалізації моделі безперервного навчання офіцерів. Дистанційне навчання у Національній

¹ ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0235-2475>

гвардії України може застосовуватися в різних формах і буде інтегровано в основні програми навчання та професійної підготовки. Відповідно до оперативної цілі 5.2 Стратегічного оборонного бюлетеня України, затвердженого Указом Президента України від 06 червня 2016 року № 240/2016, передбачено впровадження технологій дистанційного навчання в освітній процес з метою удосконалення системи військової освіти та підготовки кадрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Положення про ДН [1] визначає ДН як індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі. Отже, цифрова та психолого-педагогічна компетентності викладачів є необхідною умовою реалізації ДН. За Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні дистанційна освіта – це форма навчання, рівноцінна з очною, вечірнього, заочною та екстернатом, що реалізується, в основному, за технологіями дистанційного навчання [2]. У посібнику «Організація та використання технологій дистанційного навчання у Збройних Силах України» [3] особливістю дистанційної форми навчання в ЗСУ вважається її застосування у поєднанні з очною (денною, вечірньою) та заочною формами навчання, коли технології ДН використовують обмежено як засіб оновлення змісту й методів навчання та розширення доступу слухачів очної (заочної) форм навчання до освітніх ресурсів ВВНЗ, держави та інших країн. Насправді мова йде про дистанційне навчання за своєю сутністю з обмеженнями, які пов'язані із використанням інформації із обмеженим доступом або ту, яка містить в собі військову або державну таємницю. Тобто не на всіх навчальних дисциплінах може бути застосоване ДН, а тільки на тих, що не містять ані військової ані державної таємниці.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Слідуючи вимогам МОН щодо організації ДН, в пункті 1.16. Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії Національної гвардії України [4, с. 13] наголошується на: створенні умов для набуття здобувачами вищої освіти комунікативної компетентності іноземною мовою на необхідному рівні та постійному вдосконаленні змісту навчання, орієнтації на новітні технології та методики навчання, максимальне використання в освітньому процесі технологій дистанційного навчання і сучасних інформаційно-аналітичних систем. А відповідно до п. 15.1.15. цього ж Положення однією із форм підвищення кваліфікації в Академії є заочна (дистанційна, мережева) [4, с. 231], одним із основних завдань якої є застосування інноваційних технологій реалізації змісту навчання, що передбачає запровадження дистанційних та інформаційно-комунікативних технологій навчання.

Мета статті. Розкриття поняття «засоби дистанційного навчання», уточнити споріднені поняття із цим, визначити їх перелік і рекомендації щодо формування мовної компетентності офіцерів.

Методи дослідження. У статті використано систему загальнонаукових методів і прийомів наукового пізнання: аналіз, синтез, порівняння, класифікація, систематизація й індуктивне узагальнення релевантних до теми та мети дослідження теоретичних даних, які поєднали науково-категорійний аналіз понять «засоби дистанційного навчання», «технології дистанційного навчання», «мовна компетентність».

Виклад основного матеріалу. Існує дуже велика кількість визначень дистанційного навчання, а також засобів та технологій дистанційного навчання. Ми пропонуємо розглянути деякі з них, що представляють для нас найбільший дослідницький інтерес у межах порушеної проблематики дослідження. Нами було визначено ДН як окремий вид навчання з особливою формою навчання, яка передбачає екстериторіальну взаємодію суб'єктів навчання із використанням психолого-педагогічних, інформаційно-комунікативних технологій та цифрових інформаційно-освітніх ресурсів, дозволяє проводити інтерактивні заняття з різною кількістю людей, надаючи можливість у індивідуальному спілкуванні між об'єднаних спільною метою суб'єктами та об'єктами навчання синхронно та асинхронно, реалізовується в спеціалізованому середовищі за допомогою технічних засобів зв'язку і характеризується інтенсифікацією, активізацією і індивідуалізацією навчання [5]. Виникає питання про поняття «засоби дистанційного навчання». В. І. Лозова розглядає «засіб навчання» як те, за допомогою чого здійснюється навчання: книги, словники, наочні посібники, технічні засоби тощо [6, с. 313]. На її думку, засобами програмованого (керованого) навчання, до якого належить і дистанційне, можуть бути: програмовані підручники, за допомогою яких здійснюється весь цикл засвоєння знань; збірники задач і вправ, які побудовані в основному на завданнях з варіативними відповідями; зошити з друкованою основою; перфокарти, сигнальні картки; контролюючі машини; технічні засоби навчання (ТЗН). На думку П. Стефаненко [7], в якості засобів реалізації технології дистанційного навчання доцільно використовувати: комп'ютерні технології (навчальні комп'ютерні програми, електронні підручники, моделі, програми інтерактивного відео і мультимедіа); системи телекомунікації (телеконференції, відеоконференції, електронна пошта, відеотекст, робота з базами даних та базами знань у режимі прямого доступу). Як зазначено у Листі МОН України [8] відповідно до пунктів 6, 11, 12 розділу I, пунктів 3, 5 розділу IV Положення (Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти, затвердженим наказом МОН від 08 вересня 2020 року № 1115) заклад освіти у рамках власної автономії має можливість обирати (схвалювати педагогічною радою закладу освіти) конкретні електронні освітні платформи, он-лайн сервіси та інструменти, за допомогою яких організовується освітній процес під час дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Zoom тощо). Тому під сучасними засобами ДН ми розуміємо: конкретні електронні освітні платформи, он-лайн сервіси та інструменти, за допомогою яких організовується

освітній процес під час дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Zoom тощо), збірники задач і вправ; робочі зошити, комп'ютерні технології (навчальні комп'ютерні програми, електронні підручники, моделі, програми інтерактивного відео і мультимедіа); системи телекомунікації (телеконференції, відеоконференції, електронна пошта, відеотекст, робота з базами даних та базами знань у режимі прямого доступу), тощо. Засоби дистанційного навчання передбачають застосування своїх окремих технологій. Розкриємо найбільш популярні з них (табл. 1).

М. Садовський [19] розглядає можливість застосування деяких CMS (content management system) – систем управління змістом ДН як комерційні, так і безкоштовні: Joomla, WordPress, Drupal, 1С: Бітрікс, MODx, AMIRO.CMS, PHPShop, де Wordpress являє собою потужну платформу для ведення блогів, проста для розуміння та освоєння пересічним користувачем, але недостатньо функціональна для виконання завдань навчального спрямування; Drupal – система управління контентом, містить велику кількість готових модулів, за допомогою яких можна зробити: фотогалерею, файлообмінник, блоги, форуми і т.д.; Joomla – вільно поширювана система управління контентом з відкритим кодом, який можна використовувати для впровадження власних функцій в систему. Беручи до уваги вищезазначені цілі та завдання систем дистанційного навчання, можна зробити наступні висновки: приведені CMS-системи, не зовсім

адаптовані під особливості організації навчального процесу, тобто, їхня реалізація можлива, але буде вимагати високої кваліфікації розробника навчальної системи, суттєвої переробки змісту універсальних модулів та шаблонів; комерційність деяких модулів та шаблонів не дозволить адаптувати їх під функції та задачі навчального процесу; ускладнення в роботі педагогічних працівників при підготовці навчального курсу, їхня фахова підготовка повинна передбачати знання комп'ютерних інформаційних технологій, основ Web-програмування, або, у разі відсутності таких знань, реалізація навчальних курсів тільки через посередництво кваліфікованого інженерно-технічного персоналу супроводження системи дистанційного навчання; відсутність модулів та шаблонів, що є характерними виключно для навчального процесу, наприклад, тестові модулі оцінки знань, електронні навчальні журнали, модулі побудови рейтингового ряду успішності.

Одним із представників подібних систем виступає система Moodle, що розповсюджується за ліцензією GNU GPL, тобто є вільним програмним забезпеченням і поширюється безкоштовно. За своїми функціональними можливостями, простоті і зручності використання задовольняє більшість вимог, що пред'являються до систем дистанційної освіти. Такі e-learning системи часто називають системами управління навчанням (Learning Management Systems – LMS) або віртуальними освітніми середовищами (Virtual Learning Environments – VLE). На думку К. Га-

Таблиця 1

Засоби та технології ДН

Засоби ДН	Технології ДН
Засоби цифрових технологій [9]	– інтерактивні плакати (<i>Glogster, Cacao, Thinglink, Padlet</i>); – мультимедійні презентації (<i>PowerPoint із nakema Microsoft Office, Open Office Impress, Prezi, AppleKeynote, Haiku Deck, Slides, Projeqt</i>); – інтелектуальні карти (<i>Freemind, Coogle, Xmind, MindMeister, BubblUs, MindMup 2, iMindMap</i>); – інфографіка (<i>Piktochart, Visual.ly, Many Eyes</i>) [9].
Засоби роботи з інформацією: гіпертекст, мультимедіа [10; 11]	– кейс-технологія; – TV-технологія; – мережні технології; – Internet-технологія із сполученням з CD-ROM-засобами; – Web-CD технології [10; 11].
Програмні засоби навчання [12]	– системи комп'ютерного тестування; – системи віртуального діалогу; – комп'ютерні тренажери; – електронні підручники; – мультимедійні словники й довідники; – віртуальні лінгафонні кабінети, лабораторії; – хмароорієнтоване навчальне середовище [12].
Засоби ІКТ [13]	– інформаційні ресурси; – інформація, знання за фахом; – програмне забезпечення адміністративно-педагогічного призначення; – прикладне програмне забезпечення; – навчання окремих видів мовленнєвої діяльності і їх сукупності; – комунікаційні ресурси; – комп'ютерна техніка; – телекомунікаційні системи; – мережі передачі даних; – інтернет [13].
Засоби організації ДН [14]	– Платформа дистанційного навчання MOODLE [15; 16; 17; 18]; – Програмне середовище Adobe Captivate [15]; – Платформа Teams [16; 17]; – Платформа ДН Google Classroom [18]; – Платформа ДН Sakai [18]. Універсальні системи керування змістом (CMS) [19]: Joomla, WordPress, Drupal, 1С: Бітрікс, MODx, AMIRO, CMS, PHPShop.

риленко [20], основними платформами, на яких викладачі університету здійснювали навчання, були Moodle і Google Classroom. Он-лайн-зустрічі зі студентами проводилися переважно на платформах Zoom і Google Meet. Також досить популярними були допоміжні ресурси для створення тестових завдань на зразок Classtime, Kahoot та ін. Основними інструментами, використаними викладачами університету для дистанційного навчання, стали: віртуальні класи для систематизації груп на зразок Moodle, Google Classroom; спеціальні платформи для проведення регулярних занять у реальному часі наближених до роботи в реальній аудиторії (Zoom, Google Meet, Skype); он-лайн-ресурси для створення тестів, різноманітних опитувань, завдань і матеріалів для студентів (Classtime, Kahoot, LearningApps та ін.); наявні підручники у цифрових форматах; мультимедійні відео та аудіо матеріали, інші ресурси, сумісні з обраним віртуальним класом. Ю. Гризук [21] найбільш ефективними технологіями вбачає Moodle, BigBlueButton, Teams та Zoom. У своїх порадах Д. Волинець, спеціалістка з питань стратегічного розвитку та проектного менеджменту, методолог та тренерка проекту «Креативна Молодь Змінить Україну» радить: «Зустрічі он-лайн – це певний вихід із зони комфорту, який нам також дає змогу розвиватися та покращувати свої м'які навички, ми стаємо більш гнучкими, краще справляємося з умовами невизначеності та легше сприймаємо нове. Всі наші напрацювання залишаються зафіксованими і доступними для кожного з членів команди (google docs, miro), тоді як на живих тренінгах багато цінної інформації залишається на аркушах фліпчарту» [22].

Деякі науковці (К. Конвей (C. Conway), С. Харріс (S. Harris) та ін.), характеризуючи цифрові технології, використовують це поняття як синонім комп'ютерним технологіям та зазначають: будь-яка інформація, яка використовується на комп'ютері або розповсюджується на комп'ютері, відома як цифрова технологія. Серед прикладів цифрових технологій вони наводять не лише комп'ютерні програми та програмне забезпечення, а також веб-сторінки та веб-сайти, включаючи соціальні медіа; дані та бази даних; цифровий звук, наприклад, mp3 та ін. [23]. Н. Воронова до цифрових технологій включає всі види електронного обладнання та програми, які використовують інформацію у вигляді числового коду [9]. Серед близьких до них понять: «Комп'ютерні

технології» як узагальнена назва технологій, що відповідають за зберігання, передачу, обробку, захист та відтворення інформації з використанням комп'ютерів. Поза комп'ютерних технологій неможливо уявити функціонування сучасного суспільства. Комп'ютери стають невід'ємним складником навчання, професійної діяльності, наукових досліджень, розваг та повсякденного життя; «Мультимедійні технології» – різновид комп'ютерних технологій, що забезпечує з'єднання декількох видів пов'язаної між собою інформації (текст, звук, фото, малюнок, анімація, відео тощо) в єдиний блок; «Інформаційні технології», що поєднують в одному програмному продукті різноманітні види інформаційних ресурсів: тексти, ілюстрації, анімацію, аудіо- і відеоінформацію; «Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ)» як сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, об'єднаних з метою збирання, опрацювання, зберігання і розповсюдження, інформації в інтересах її користувачів. ІКТ еволюціонували в цифрові технології, які наразі охопили всі сфери інформаційного суспільства [24; 25].

Таким чином можна зробити висновок, що питанням вивчення різноманітних цифрових технологій навчання займалися й продовжують займатися різні науковці. І всі вони приходять до висновку необхідності застосування таких технологій в освітньому процесі в сучасних умовах. А отже і розуміння цифрових/електронних освітніх ресурсів також є вимогою часу. В таблиці 2 наведено декілька тлумачень таких ресурсів.

Науковці М. Браун (M. Brown) [32], Г. Доббін (G. Dobbin), М. Линч (M. Lynch) [33] та ін. працюють над теоретичним і практичним забезпеченням відкритої освіти, яке вони називають „цифровим освітнім середовищем нового покоління” (Next Generation of Digital Learning Environment (NGDLE)), який має стати універсальною цифровою навчальною платформою для вчителів та учнів, викладачів та студентів, місцем розташування й надання програм, послуг навчання та інструментів управління навчанням.

У посібнику «Організація дистанційного навчання в школі» [14] визначається, що критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути відповідність поставленим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливує досягнення очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі. Так, до основних форм он-

Таблиця 2

Визначення цифрового/електронного освітнього ресурсу

№ з/п	Автор та посилання на джерело	Визначення
1.	Л. Гаврілова [26]	„електронний освітній ресурс (ЕОР)” це освітній контент електронної форми, який можна використовувати з допомогою електронних технічних засобів
2.	А. Ель Мхоуті (A. El Mhouti), М. Ерраді (M. Erradi), А. Нассех (A. Nasseh) [27]	цифрові освітні ресурси це мультимедійні та інтерактивні освітні продукти, розроблені в умовах електронного навчання з урахуванням навчального, дидактичного та технічного аспектів
3.	Р. Вуорікари (R. Vuorikari), Р. Копер (R. Koper) [28]	цифрові освітні ресурси це веб-ресурси та цифрові освітні бібліотеки
4.	Н. Бетчер (N. Butcher) [29], Ст. Доунс (St. Downes) [30]	Цифрові освітні ресурси це синонім „відкритих освітніх ресурсам” (Open Educational Resources) тобто це цифрові навчальні та дослідницькі матеріали [31]

лайн-комунікації відносять: відеоконференції, форуми, чати, блоги, електронну пошту та анкетування, а також соціальні мережі, служби обміну миттєвими повідомленнями та мобільні застосунки на кшталт Viber. Серед різноманітних веб-ресурсів МОН рекомендує:

– для організації дистанційного навчання такі платформи як: Moodle, Google Classroom, Zoom;

– для проведення відеоконференцій: Microsoft Teams, Google Meet, Skype тощо;

– для оцінювання роботи класу в режимі реального часу: ClassDojo;

– для створення інтерактивних вправ: LearningApps.org;

– для створення інтерактивних навчальних додатків, які дозволяють вести аналітику навчального процесу і реалізовувати стратегії індивідуального підходу: Classtime;

– для створення комунікативного простору: Padlet, Google Classroom, Moodle тощо [14].

Серед різноманітних інструментарію цифрового навчання фахівці МОН виділяють інструменти роботи з відео, он-лайн дошки, тести, практику та інструменти формування оцінювання, інтерактивні сервіси миттєвого опитування, інструменти цифрової творчості слухачів. Так, до цифрових інструментів роботи з відео, наприклад, відносять:

– для запису скрінкастів: Screencast-o-matic;

– для створення інтерактивних відео з запитаннями, вбудованими в хід ролика: Edpuzzle;

– для розміщення власних роликів та надання до них доступу через інтернет: Youtube.

Прикладами цифрових сервісів он-лайн дошок є Jamboard та Miro.

Он-лайн-тести можна створювати в Google-формах, а також на спеціалізованих платформах, наприклад Classtime. Однією з найдоступніших платформ для створення практичних вправ є Learningapps, а для надання формування зворотного зв'язку існує спеціалізований сервіс Goformative. Цікаві можливості розробляти різноманітні інтерактивні вправи на основі флеш-карток надають сайти Studystack та Quizlet. Роботу з використанням робочих зошитів, роботу з ними можна перенести в он-лайн режим через сервіси Liveworksheets, Wizer чи аналогічні.

Популярними сервісами миттєвих опитувань є Kahoot, Mentimeter, Polleverywhere. Для демонстрації опанування певної теми з навчального матеріалу існують спеціалізовані платформи обміну відеороликами, на яких учні можуть завантажувати свої відеовідповіді, коментувати їх, дискутувати (наприклад Flipgrid). Окрім відеороликів, об'єктами цифрової творчості учнів можуть бути: карти понять (Mindmeister); комікси (Storyboardthat); блоги (Blogger); програми (Scratch); інфографіка (Canva); анотовані зображення (Thinglink); флеш-картки, власні тести тощо. Усі ці засоби і прийоми ДН можемо використовувати і в роботі з дорослими здобувачами освіти з такою ж метою, враховуючи їх вік і наявність довірливої уваги і логічного мислення.

Серед численної кількості веб-ресурсів Міністерство освіти і науки виділило перелік он-лайн-ресурсів для вчителів англійської, німецької та французької мов, які були надані Коорди-

наційним комітетом з підтримки вчителів сучасних іноземних мов в умовах реформи “Нова українська школа” [34]. Так, для подолання викликів сьогодення в умовах карантину Координаційний комітет пропонує вчителям он-лайн-ресурси Британської Ради для покращення навчання англійській мові та активного залучення учнів до процесу учіння [35]. Окремо серед ресурсів Британської Ради був виділений перелік інтернет-ресурсів для підготовки викладачів:

1) практичні поради та ідеї щодо використання платформ дистанційного навчання – The Remote Teaching Tips;

2) правила безпеки при користуванні он-лайн ресурсами – Keeping your learners safe online;

3) поради з організації дистанційних занять з студентами різних вікових груп: практичні ресурси, плани уроків тощо – Teaching different age groups;

4) низка різноманітних коротких курсів для вчителів на FutureLearn;

5) тематичний блог для вчителів: дистанційне навчання – Teacher blogs for the period April – June 2020;

6) Публікації «Інновації в освіті: дистанційне навчання» – Publication Innovations in Education: Remote Teaching.

Можна додати до переліку ресурсів і українські платформи та ресурси для самоосвіти вчителів [36]:

1) український громадський проект масових відкритих он-лайн-курсів «Prometheus»;

2) Ukrainian English Language Teacher Learning Platform;

3) студія он-лайн-освіти EdEra;

4) освітній проект «На Урок»;

5) портал безперервного навчання CyXaPi;

6) вебінари з mozaBook та mozaWeb від EdPro. Такий освітній портал як Pearson Ukraine пропонує [37]:

1) дистанційне учіння та навчання;

2) вебінари та відео тренінги для вчителів англійської мови;

3) ресурси для вчителів;

4) ресурси для учнів;

5) освітній проект: уроки наживо.

А також Британська рада пропонує он-лайн-ресурси для навчання англійській мові:

1) розповіді про Британію – Britain is great;

2) вправи на розвиток аудіювання та лексики: Word on the street (рівень B1, B2); Big City Small World (рівень B1); Audio zone; How to ... section;

3) вправи на розвиток говоріння – Practicing vocabulary;

4) вправи на розвиток читання: Magazine articles, Entertaining short stories;

5) вправи на розвиток граматики: Grammar; Practicing grammar; Vocabulary, spelling and grammar games;

6) вправи на розвиток всіх мовних компетентностей – Developing skills: listening, reading, writing, speaking;

7) вивчення різних тем з використанням відеофільмів – Video zone;

8) вправи на практичне використання мови – Podcasts.

Існує і низка інших веб-ресурсів, які дозволяють опанувати іноземну мову дистанційно. Та-

ким ресурсом є наприклад Express Publishing, де розміщені матеріали як для підготовки вчителів, так і для навчання студентів, а саме безкоштовні ресурси для вчителів від видавництва: робочі аркуші, картки, аудіо записи, портфоліо та багато іншого. Для навчання сприймання на слух на рівні A2 – B1, використання планів уроків, проведення формульованого оцінювання існує ресурс «Folio D». Значний обсяг інформації щодо підготовки вчителів та навчання студентів пропонує інтернет-ресурс «English: Cambridge University Press». Тут пропонується навчання студентів різних вікових груп та підготовка до складання кембриджських екзаменів.

Oxford University Press пропонує наступний перелік навчального контенту як для викладачів так і для студентів:

- 1) навчаємося вдома: вебінари, блоги, корисні поради, ідеї, завдання та інше;
- 2) вчительські спільноти, вебінари, підписка на професійні розсилки, домашнє читання тощо;
- 3) оцінювання: активності, які допомагають учням продемонструвати те, що вони знають;
- 4) адаптивне тестування у вивченні англійської мови;
- 5) оцінювання глобальних умінь;
- 6) створення тестів для підлітків;
- 7) серія вебінарів для вчителів на тему оцінювання.

С. Романюк [18] розмежує поняття «дистанційна освіта», «платформа дистанційного навчання», «он-лайн-сервіс» та виділяє найперспективніші ресурси для побудови ефективної методики дистанційного навчання іноземної мови, зокрема платформи дистанційного навчання Moodle, Google Classroom, Sakai та он-лайн-сервіси Busuu, LinguaLeo, Lang-8. Детальний аналіз трьох виділених платформ дистанційного навчання (Moodle, Google Classroom, Sakai) показав, що усі з них підходять для розробки методики навчання іноземної мови, оскільки мають усі функції, які необхідні для забезпечення ефективного формування навичок та вмінь читання, говоріння, аудіювання та письма, а отже, вибір однієї з них повністю залежатиме скоріше від персональних вподобань кожного окремого викладача. Он-лайн-сервіси Busuu, LinguaLeo, Lang-8 є корисними ресурсами для організації самостійної роботи студентів, проте жоден з них не є ідеальним, оскільки не забезпечує належного розвитку усіх необхідних навичок та вмінь. Проведений нами методичний аналіз цих сервісів показав, що Busuu доречно рекомендувати для організації самостійної роботи з говоріння, LinguaLeo – для розвитку навичок і вмінь аудіювання та читання, а Lang-8 – для навчання письма іноземною мовою.

На основі теоретичного аналізу джерел було визначено, що дистанційний курс з англійської мови професійного спрямування має відповідати таким вимогам: мати чітку структуру; сприяти розвитку всіх видів мовленнєвої діяльності студентів; містити фахові тексти; відповідати професійним потребам студентів; бути узгодженим з навчальною та робочою програмами. У немовному ВНЗ універсальною дидактичною одиницею професійно-орієнтованого навчання є автентичний фаховий текст, який слугує мате-

ріалом для організації навчального спілкування. Від змісту тексту залежить результативність засвоєння термінологічної лексики, тому що тексти за фахом є джерелом словникового запасу студентів/курсантів, прикладом вживання фахової лексики у контексті. Послідовність операцій у процедурі відбору професійної лексики містить такі етапи: вивчення тем, сфер і ситуацій, пов'язаних з майбутньою професією студента; пошук і підготовка текстових автентичних матеріалів; обробка та систематизація дібраної термінологічної лексики; переклад термінів на українську мову; створення словника мінімуму фахової лексики [38].

Продовжуючи думку щодо підготовки спеціаліста із використання сучасних технологій навчання, не можна оминати японську технологію Кайдзен, що базується на постійному, безперервному процесі розвитку та вдосконалення творчо-конструктивної діяльності особистості для підвищення кваліфікації. Адже, за науковими розвідками [39], ця технологія дає можливість як очно, так і дистанційно розвинути творчо-конструктивну взаємодію, підготувати конкурентоспроможного фахівця, що у своїй професійній діяльності виявлятиме креативність, професіоналізм та здатність приймати конструктивні рішення.

Зазначимо, що засоби ДН мовній компетентності можна класифікувати за метою навчання (засвоєння граматики, орфографії, лексики, синтаксису тощо), видами мовної діяльності (слухання, говоріння, письмо, читання), етапами засвоєння нового матеріалу (формування мотивації до засвоєння і цілепокладання, сприйняття нового, усвідомлення та розуміння нового, закріплення нового, застосування на практиці нового, самоконтроль і самооцінка засвоєного). Можна визначити їх співвідношення таким чином (рис. 1):

Зазначимо, що в залежності від віку і підготовки здобувачів освіти, їх рівня освіти і володіння іноземною мовою, видів мовної діяльності, підготовки викладачів до використання засобів ДН, можливостей ЗВВО необхідно використовувати різні засоби ДН на різних етапах засвоєння.

Висновки. Отже, нами уточнено визначення засобів ДН в мовній підготовці офіцерів, технологій та платформ ДН офіцерів. Вивчення стану застосування засобів та технологій дистанційного навчання в закладах вищої освіти дозволило виявити, що у Національній гвардії України ДН може застосовуватися в різних формах і буде інтегровано в основні програми навчання та професійної підготовки. Ми дійшли до висновку, що до засобів ДН можна віднести: окремі технології застосування засобів ДН, засоби цифрових технологій, засоби роботи з інформацією (гіпертекст, мультимедіа), програмні засоби навчання, засоби ІКТ, засоби організації. Виявлено, що найбільший ефект дистанційне навчання може давати в разі використання його на різних етапах засвоєння.

У подальших дослідженнях планується вивчити і запропонувати шляхи впровадження і/чи розвитку виділених перспективних інформаційних технологій для удосконалення результатів застосування дистанційних технологій у практиці мовної підготовки офіцерів НГУ.

Рис. 1. Співвідношення засобів і технологій дистанційного навчання

Список літератури:

1. Про затвердження Положення про дистанційне навчання : Наказ Міністерства освіти і науки України № 466 25.04.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г. Кременем 20 грудня 2000 р.).
3. Організація та використання технологій дистанційного навчання у Збройних Силах України : навч. метод. посіб. / колектив авторів ; за заг. ред. С. М. Салкуцана. Київ : НУОУ, 2017. 124 с.
4. Положення про організацію освітнього процесу в Національній академії Національної гвардії України. 2021. URL: <https://nangu.edu.ua/uploads/files/documenty/polozhennya/pologennj%20pro%20osvitnu%20dijnist%20v%20nangu.pdf>
5. Лютий В.М. Стан розробленості проблеми дистанційного навчання військовослужбовців іноземним мовам у сучасних науково-педагогічних дослідженнях. Polish science journal (Issue 2(35), 2021). Warsaw: Sp. z o. o. "iScience", 2021. Part 2. P. 111.

6. Лозова В.І., Троцько Г.В. Теоретичні основи виховання і навчання : Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. 2-е вид., випр. і доп. Харків : «ОБС», 2002. С. 313.
7. Стефаненко П.В. Технології дистанційного навчання в рамках безперервної освіти військових фахівців: актуалізація особистісної карти компетенцій. *Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет»*. Сер. : Педагогіка, психологія і соціологія. 2014. № 1(1). С. 121–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_pps_2014_1%281%29_28
8. Лист МОН України від 02 листопада 2020 р. № 1/9-609 Щодо організації дистанційного навчання. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>
9. Воронова Н.С. Система формування професійної компетентності майбутніх культурологів засобами цифрових технологій : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Слов'янськ, 2020. 40 с. URL: http://www.slavdpu.dn.ua/images/stories/news/specrada/1920211120/Voronova/dis_Voronova.pdf
10. Лукін В.Є. Методика застосування засобів дистанційного навчання у процесі вивчення військово-технічних дисциплін : дис. Київ : Володимир Євгенович Лукін, 2009.
11. Переяславська С.О. Організація самостійної пізнавальної діяльності майбутніх учителів інформатики в умовах застосування мультимедійних елементів дистанційного навчання : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / С. О. Переяславська ; Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Луганськ, 2011. 20 с.
12. Галецький С.М. Формування комунікативної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов засобами інформаційнокомунікаційних технологій [Текст] : автореферат дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Житомир. держ. ун-т ім. І. Франка. Житомир, 2020. 20 с.
13. Гавриленко О.М. Формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04; Кіровоград. держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. Кіровоград, 2011. 20 с. укр.
14. Організація дистанційного навчання в школі : Посібник. Схвалено МОН: лист ІМЗО № 22.1/12-Г-372. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-distancijna%20osvita-2020.pdf>
15. Миколайчук Р.А. Методологічний підхід до визначення ефективності оцінювання рівня володіння іноземною мовою. *Актуальні проблеми іншомовної підготовки фахівців у сфері національної безпеки*. 2015. № 2(17). С. 38–39.
16. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування : колективна монографія / Т.І. Коваль, П.Г. Асоянц, Т.М. Каменєва, Н.В. Майєр, О.С. Синєкоп, В.В. Стрілець, А.Ю. Чуфарлічева; за заг ред. Т.І. Коваль. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. С. 20.
17. Гнедкова О.О. Використання дистанційного навчання під час контролю знань самостійної роботи студентів мовних спеціальностей ВНЗ. *Педагогічний альманах* : зб. наук. пр. / [ред. кол. В.В. Кузьменко (голова) та ін.]. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неповної освіти», 2016. Вип. 30. С. 97–105.
18. Романюк С.М. Дистанційне навчання іноземної мови: порівняльний аналіз сучасних платформ та он-лайн-сервісів. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Серія : Педагогіка і психологія. 2016. № 1. С. 318–325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduer_2016_1_55
19. Садовський М. Застосування технологій дистанційного навчання в системі військової освіти. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія : Педагогіка. 2016. Вип. 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_6_12
20. Організаційні етапи створення дистанційного курсу / Екстремне дистанційне навчання в Україні : Монографія // За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. С. 128–143.
21. Грицук Ю. Проблеми організації дистанційного навчання в умовах карантину в Донбаській національній академії будівництва і архітектури / Екстремне дистанційне навчання в Україні : Монографія / За ред. В.М. Кухаренка, В.В. Бондаренка. Харків : Вид-во КП «Міська друкарня», 2020. С. 176–185.
22. Волинець Д. Креативне та ефективне онлайн-навчання: місія здійсненна! URL: <https://gurt.org.ua/articles/62959/>.
23. Conway C., Harris S., Smith S., Brackett V., Hayes G. Mentoring Students through Digital Learning Experiences. *Handbook of Research on Global Issues in Next-Generation Teacher Education*, 2016. DOI: 10.4018/978-1-4666-9948-9.ch012
24. Digital technology. Toolkit Strand. Education Endowment Foundation. EEF, 2019. URL: <https://educationendowmentfoundation.org.uk/evidencesummaries/teaching-learning-toolkit/digital-technology/> (accessed 04 May 2021).
25. Wan Ng. *New Digital Technology in Education. Conceptualizing Professional Learning for Educators*. Springer International Publishing Switzerland, 2015. 197 p. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-05822-1> (accessed 28 April 2021).
26. Гаврілова Л.Г. Система формування професійної компетентності майбутніх учителів музики засобами мультимедійних технологій : дис. ... доктора пед. наук : 13.00.04; НПУ імені М.П. Драгоманова. Київ, 2015. 615 с.
27. El Mhouti A., Erradi M., Nasseh A. An Evaluation Model of Digital Educational Resources. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 2013. Vol. 8. Issue 2. DOI: <http://dx.doi.org/10.3991/ijet.v8i2.2501>
28. Vuorikari R., Koper R. Evidence of Cross-Boundary Use and Reuse of Digital Educational Resources. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (iJET)*. 2009. Vol. 4. Issue 4. Pp. 51–56. DOI: [10.3991/ijet.v4i4.1028](http://dx.doi.org/10.3991/ijet.v4i4.1028)
29. Butcher N. A Basic Guide to Open Educational Resources (OER). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). 2015. URL: <http://oasis.col.org/handle/11599/36>
30. Ст. Доунс (St. Downes) [Downes St. Models for Sustainable Open Educational Resources. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects*. 2007. Vol. 3. URL: https://www.learntechlib.org/p/44796/article_44796.pdf
31. Orr D., Rimini M., Van Damme D. Open Educational Resources : A Catalyst for Innovation. *Educational Research and Innovation*. Paris, France : OECD Publishing, 2015. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264247543-en>
32. Brown M. The NGDLE: We Are the Architects. *EDUCAUSE Review*. July / August 2017. Pp. 11–18. URL: <https://er.educause.edu/-/media/files/articles/2017/7/erm17411.pdf>
33. Dobbin G. Exploring the Next Generation Digital Learning Environment: Opportunities and Challenges. *EDUCAUSE*. 2016. URL: <https://library.educause.edu/resources/2016/6/exploring-the-next-generation-digital-learning-environment-opportunities-and-challenges>
34. Онлайн-ресурси для вчителів іноземних мов. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/na-sajti-mon-rozmisheno-perelik-onlajn-resursiv-dlya-vchiteliv-inozemnih-mov>

35. Supporting remote English teaching. 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya%20koordinatsiynyy%20komitet%20vchyteliv%20inozemnykh%20mov%20NUSH/2021/02/17/British%20Council.pdf>
36. Українські платформи та ресурси для самоосвіти вчителів. URL: <https://edpro.ua/blog/ukrajinski-platformy-ta-resursy-dlja-samoosvity-vchyteliv>
37. Pearson. Ukraine. 2021. URL: <https://www.pearson.eu/cee/ukraine/homepage/>
38. Інформаційно-комунікаційні технології у навчанні іноземних мов для професійного спілкування : колективна монографія / Т.І. Коваль, П.Г. Асоянц, Т.М. Каменева, Н.В. Майер, О.С. Синекоп, В.В. Стрілець, А.Ю. Чуфарлічева; за заг ред. Т.І. Коваль. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2012. С. 20.
39. Trubavina, I., Petryshyn, L., Swer, A., Polacko, J., Monastyrskiy, G., Kultchuckyi, V., Mirshuk, O., and Medvid Yu. Content substantiation of the regional advanced training educational program "Kaizen Technology". SHS Web Conf. Volume 104, Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403010>
40. Положення про дистанційне навчання в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського : Наказ начальника НВОУ ім. Івана Черняховського від 13.10.2017 року № 278. URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-dn-nduu.pdf>
41. Положення про дистанційну форму здобуття повної загальної середньої освіти : Наказ МОН від 08.09.2020 № 1115.

References:

1. Ministry of Education and Science. Distance learning manual. (No 466, 2013). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
2. Ministry of Education and Science. Distance learning concept development (2000).
3. Salkutsan, S. M. (2017). Orhanizatsiya ta vykorystannya tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya u Zbroynykh Sylakh Ukrayiny [Organization and use of distance learning technologies in the Armed Forces of Ukraine], NUOU.
4. The education and training organization at the National Academy of the National Guard of Ukraine. Manual. 2021. URL: <https://nangu.edu.ua/uploads/files/documenty/polozhennya/pologennj%20pro%20osvitnu%20dijlnist%20v%20nangu.pdf>
5. Liutyi, V. M. (2021). Stan rozroblenosti problemy dystantsiynoho navchannya viys'kovosluzhbovtiv inozemnym movam u suchasnykh naukovo-pedahohichnykh doslidzhennyakh [The problem of military personnel foreign languages distance learning in modern scientific and pedagogical researches]. Polish science journal, 2(35), 2, 111.
6. Lozova, V. I. & Troyko, H. V. (2002). Teoretychni osnovy vykhovannya i navchannya [Theoretical bases of education and training]. H.S. Skovoroda KhPU. (2nd ed).
7. Stefanenko, P. V. (2014). Tekhnolohiyi dystantsiynoho navchannya v ramkakh bezpererвної osvity viys'kovykh fakhivtsiv: aktualizatsiya osobystisnoyi karty kompetentsiy [Technologies of distance learning in the framework of continuing education of military specialists: actualization of the personal card of competencies]. *Donetsk National Technical University researches. Pedagogy, psychology and sociology*, 1(1), 121–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdntu_pps_2014_1%281%29_28
8. Ministry of Education and Science mail. Distance learning, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-organizaciyi-distancijnogo-navchannya>
9. Voronova, N. S. (2020). *Systema formuvannya profesijnoyi kompetentnosti maybutnikh kulturoloziv zasobamy tsyfrovyykh tekhnolohiy* [The system of formation of professional competence of future culturologists by means of digital technologies] [Doctoral thesis, Donetsk State pedagogical University]. Sloviansk.
10. Lukin, V. Ye. (2009). *Metodyka zastosuvannya zasobiv dystantsiynoho navchannya u protsesi vyvchennya viys'kovo-tekhnichnykh dystsyplin* [Methods of application of distance learning tools in the process of studying military-technical disciplines] [Doctoral thesis, Ukrainian Engineer-pedagogical Academy]. Kharkiv.
11. Pereyaslavs'ka, S. O. (2011). *Orhanizatsiya samostijnoyi piznaval'noyi diyal'nosti maybutnikh uchyteliv informatyky v umovakh zastosuvannya mul'tymedijnykh elementiv dystantsiynoho navchannya* [Organization of independent cognitive activity of future teachers of informatics in terms of application of multimedia elements of distance learning] [Doctoral thesis, Taras Shevchenko LNU]. Luhans'k.
12. Halets'kyy, S. M. (2020). *Formuvannya komunikativnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv inozemnykh mov zasobamy informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy* [Formation of communicative competence of would-be teachers of foreign languages by means of information and communication technologies] [Doctoral thesis, Ivan Franko Zhytomyr State University]. Zhytomyr.
13. Havrylenko, O. M. (2011). *Formuvannya hotovnosti maybutnikh uchyteliv inozemnykh mov do zastosuvannya informatsiyno-komunikatsiynykh tekhnolohiy u profesijnyy diyal'nosti* [Formation of readiness of future teachers of foreign languages to use information and communication technologies in professional activity] [Doctoral thesis, Volodymyr Vinnychenko Kyrovograd State Pedagogic University]. Kyrovograd.
14. Ministry of Education and Science (2020). Orhanizatsiya dystantsiynoho navchannya v shkoli: Posibnyk [Organization of distance learning at school: Manual], no. 22.1/12-Г-372. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
15. Mykolaychuk, R. A. (2015). Metodolohichnyy pidkhid do vyznachennya efektyvnosti otsinyuvannya rivnya volodinnya inozemnoyu movoyu [Methodological approach to determining the effectiveness of assessing the level of foreign language proficiency]. *Aktual'ni problemy inshomovnoyi pidhotovky fakhivtsiv u sferi natsional'noyi bezpeky*, 2(17), 38–39.
16. Koval, T. I., Asoyants, P. G., Kamenyeva, T. M., Mayyer, N. V., Synekop, O. S., Strilets', V. V. & Chufarlicheva, A. Yu. (Eds.) (2012). *Informatsiyno-komunikatsiyni tekhnolohiyi u navchanni inozemnykh mov dlya profesijnoho spilkuvannya* [Information and communication technologies in the teaching of foreign languages for professional communication]: Monograph. KNLU print center.
17. Hnyedkova, O. O. (2016). *Vykorystannya dystantsiynoho navchannya pid chas kontrolyu znan' samostijnoyi roboty studentiv movnykh spetsial'nostey vyshchych navchalnykh zakladiv* [The use of distance learning in the control of knowledge of independent work of students of language specialties]. *Pedagogical Almanac of Kherson Academy of Incomplete Education*, 30, 97–105.
18. Romanyuk, S. M. (2016). *Dystantsiynе navchannya inozemnoyi movy: porivnyal'nyy analiz suchasnykh platform ta on-layn-servisiv* [Distance learning of a foreign language: a comparative analysis of modern platforms and

- online services]. *Bulletin of Alfred Nobel Dnipropetrovsk University. Pedagogy and Psychology*, 1, 318–325. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vduep_2016_1_55
19. Sadvovskyy, M. (2016). Zastosuvannya tekhnolohiy dystantsiynoho navchannya v systemi viys'kovoyi osvity [Distance learning technologies in the system of military education]. *Bulletin of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Pedagogy*, 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2016_6_12
 20. Kukhareno, V.M. & Bondarenko, V.V. (2020). Orhanizatsiyni etapy stvorenniya dystantsiynoho kursu [Organizational stages of creating a distance course]. *Emergency distance learning in Ukraine: Monography. Mis'ka drukarnya*, 128–143.
 21. Hrytsuk, Yu. (2020). Problemy orhanizatsiyi dystantsiynoho navchannya v umovakh karantynu v Donbas'kiy natsional'niy akademiyi budivnytstva i arkhitektury [Problems of organization of distance learning in quarantine in the Donbas National Academy of Civil Engineering and Architecture]. *Emergency distance learning in Ukraine: Monography. Mis'ka drukarnya*, 176–185.
 22. Volynets', D. Kreatyvne ta efektyvne onlayn-navchannya: misiya zdiysnenna! [Creative and effective online learning: mission accomplished]. URL: <https://gurt.org.ua/articles/62959/>
 23. Conway, C., Harris, S., Smith, S., Brackett, V., Hayes, G. (2016). *Mentoring Students through Digital Learning Experiences. Handbook of Research on Global Issues in Next-Generation Teacher Education*. DOI: 10.4018/978-1-4666-9948-9.ch012
 24. Digital technology. Toolkit Strand. Education Endowment Foundation. EEF (2019). URL: <https://educationendowmentfoundation.org.uk/evidencesummaries/teaching-learning-toolkit/digital-technology/>
 25. Wan Ng. (2015). *New Digital Technology in Education. Conceptualizing Professional Learning for Educators*. Springer International Publishing Switzerland. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007%2F978-3-319-05822-1>
 26. Havrilova, L. H. (2015). *Systema formuvannya profesiyanoi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv muzyky zasobamy mul'tymediynykh tekhnolohiy* [The system of formation of professional competence of future music teachers by means of multimedia technologies] [Doctoral thesis, Mykhailo Dragomanov National Politechnick University]. Kyiv.
 27. El Mhouti, A., Erradi, M., Nasseh, A. (2013). An Evaluation Model of Digital Educational Resources. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 8 (2). DOI: <http://dx.doi.org/10.3991/ijet.v8i2.2501>
 28. Vuorikari, R., Koper, R. (2009). Evidence of Cross-Boundary Use and Reuse of Digital Educational Resources. *International Journal of Emerging Technologies in Learning (IJET)*, 4 (4), 51–56. DOI:10.3991/ijet.v4i4.1028
 29. Butcher, N. (2015). A Basic Guide to Open Educational Resources (OER). United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). URL: <http://oasis.col.org/handle/11599/36>
 30. St. Downes (2007). [Downes St. Models for Sustainable Open Educational Resources. *Interdisciplinary Journal of Knowledge and Learning Objects*, 3. URL: https://www.learntechlib.org/p/44796/article_44796.pdf
 31. Orr, D., Rimini, M., Van Damme, D. (2015). *Open Educational Resources: A Catalyst for Innovation*. Educational Research and Innovation. Paris, France: OECD Publishing. URL: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264247543-en>
 32. Brown, M. (2017). The NGDLE: We Are the Architects. *EDUCAUSE Review*, p. 11–18. URL: <https://er.educause.edu/-/media/files/articles/2017/7/erm17411.pdf>
 33. Dobbin, G. (2016). Exploring the Next Generation Digital Learning Environment: Opportunities and Challenges. *EDUCAUSE*. URL: <https://library.educause.edu/resources/2016/6/exploring-the-next-generation-digital-learning-environment-opportunities-and-challenges>
 34. Onlayn-resursy dlya vchyteliv inozemnykh mov [Online resources for foreign language teachers]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/na-sajti-mon-rozmisheno-perelik-onlajn-resursiv-dlya-vchyteliv-inozemnih-mov>
 35. Supporting remote English teaching (2020). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/Koordinatsiynyy%20komitet%20vchyteliv%20inozemnykh%20mov%20NUSH/2021/02/17/British%20Council.pdf>
 36. Ukrayins'ki platformy ta resursy dlya samoosvity vchyteliv [Ukrainian platforms and resources for teacher self-education]. URL: <https://edpro.ua/blog/ukrajinski-platfomy-ta-resursy-dlja-samoosvity-vchyteliv>
 37. Pearson. Ukraine (2021). URL: <https://www.pearson.eu/cee/ukraine/homepage/>
 38. Koval', T. I. (Eds.) (2012). *Informatsiyno-komunikatsiyni tekhnolohiyi u navchanni inozemnykh mov dlya profesiyanoi spilkuvannya* [Information and communication technologies in the teaching of foreign languages for professional communication]: Monograhry.
 39. Trubavina, I., Petryshyn, L., Cwer, A., Polacko, J., Monastyrskyi, G., Kultchyykyi, V., Mirshuk, O., & Medvid Yu. Content substantiation of the regional advanced training educational program “Kaizen Technology”. SHS Web Conf. Volume 104, Second International Conference on History, Theory and Methodology of Learning (ICHTML 2021). DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110403010>
 40. Polozhennya pro dystantsiyni navchannya v Natsional'nomu universyteti obrony Ukrayiny imeni Ivana Chernyakhovskoho [Regulations on distance learning at the Ivan Chernyakhovsky National University of Defense of Ukraine]. (No 278, 2017). URL: <https://nuou.org.ua/assets/documents/polo-dn-nduu.pdf>
 41. Ministry of Education and Science (2020). *Polozhennya pro dystantsiynu formu zdobuttya povnoyi zahal'noyi seredn'oyi osvity* [Regulations on distance learning of general secondary education]. (No 1115).